

vorem les cares», «tipo de malfaeners --- desacre-
ditat, com sossuix als que fan el seu *cónter*», *T. del*
Xè I, 289, 294, 83). També hi ajudaria el pas de
-zd- a -rd- per fonètica sintàctica, puix que Borràs
i Jarque ho posa en els dos casos següents: «en ⁵
cónter» o «en *contes* de donar llum, dóna fum» i
«quan u, mig adormiscat, no es dóna *cónter* de lo
que fa» (*BSCC* xv, 244). «Àpoques --- que se guar-
den --- com a comprovants de *cónters* de la Bailla»,
Rodrigo i Pertegàs (*BDLC* iv, 172). Ga. Girona ¹⁰
(s. v.) diu que són els Castelló i València els qui
pronuncien *cónter*. En els pobles de la Plana ho
vaig sentir més que enlloc i pujant fins a Tales
(1961), però també a Montroi (1962). — ⁴ *kontuz*
yatsi adi emen = 'baja aquí con cuidado', frase tan
estereotipada ja, que fins l'usen el·lípticament sobre-
entenenent l'imperatiu *adi* 'baixa'. — ⁵ «Aloma *re-*
comptà a Evast ço que era sdevengut de Blanquer-
na e Nathana, ni ço per què havia amenat Blan-
querna a la casa de Nastàsia» (*Blanq.*, *NCL* i, ²⁰
76.15).

LISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
compte, *conte*, *comde*, *cónter*, *compte* 'cura, esment',
compte 'sinònim d'una xifra més o menys alta', en ²⁵
compte/s de, *per compte/s de*, *fer-se compte de*, *que-*
dar per compte, *comptista*, *contista*, *diners comptants*
o *comptants*, *comptador*, *coptadoria*, *comptada*, *com-*
tament, *comptabilitat*, *comptable*, *bescomptar-se*, *bes-*
compte, *descompta*, *descomptar-se*, *descomptar*, *des-*
compte, *incomptable*, *recomptar*, *recompte*, *contare-*
lla, *contalla*, *cuntralla*, *recomtar*, *comptafils*, *comp-*
tagotes, *comptapassades*, *comptapasses*, *compteidor*,
computar, *computació*, *còmput*, *computable*, *compu-*
tador, *computista*.

Compulsa, *compulsació*, *compulsador*, *compulsar*,
compulsió, *compulsiu*, V. *expèlir* *Compunció*, *comp-*
ungir, *compungit*, *compunt*, V. *punyir* *Compurga-*
ció, V. *purgar* *Còmput*, *computació*, *computar*, ⁴⁰
computista, V. *comptar* *Coms*, V. *comte* *Comsevu-*
lla, V. *com* *Comtal*, *comtat*, V. *comte*

COMTE (alta dignitat nobiliària, que sovint arribà
o s'acostà a la sobirania), del ll. COMES, -ITIS, 'com-
pany', que en el Baix Imperi va aplicar-se als nobles
que vivien en el palau imperial i acompanyaven el sobi-
rà en les seves expedicions, i va acabar per conver-
tir-se en el nom d'un escaló determinat en la jerarquia
feudal. □ 1.ª doc.: docs. des de 1088; Llull, etc.

«Un fill de *conte* anava a Bulunya per ohir Leys ---
aquell fill de *compte* --- fill de *comte* ---», *Blanq.* (*NCL*
II, 205.11, 14, 18). En la documentació rossellonesa
Alart, en el seu *InuLC*, aplega una vintena d'exs. (in-
cloent-n'hi pocs de *comtessa*) des de 1088 a 1395, tots
ells amb *-mte*.

És errònia la dada que dóna el dicc. *AlcM* segons
la qual es pronunciaria aquest mot amb ò oberta i en
tots els dialectes de la llengua: almenys ho és per a tot
el territori continental; és veritat que així ho diuen ⁶⁰

avui a Mallorca (Alcover, *BDLC* x, 348)¹ i a Menor-
ca (Moll, *GramHist.*, 84); però no sabem quina anti-
guitat té aquesta pronúncia;² i en canvi no sols la *ó*
és unànime en el Continent entre la gent instruïda
sinó que hi ha dades arrelades a la toponímia o en
antigues tradicions locals, que assegurin la unanimitat
de la *ó* tancada en aquest mot en tots els altres
dialectes catalans.

En detall algunes: *Prats dels kòmtes* (o *kóntes*) a
Esterri d'Àneu, «Castell des *kóntes* de Palàs» a Va-
lència d'Àneu (1957), *kómte* és nom d'un poblet del
Pallars, entre Peramea i Sort, la Coma 'l *kómte* a Ga-
varra en el Segre Mitjà; la *Fón* del *kónde* a Costur
d'Alcalatén (1961), el *plá del kónde* a Gaianes en el
Benicadell, la partida 'l *kónte* o 'l *kónde* a Muro d'Al-
coi, que naturalment es refereix als Comtes de Muro,
amos fins fa poc d'aquell país (1963). La figura del
Comte N'Arnau continua vivíssima en les tradicions
i el cançoner a tot el Ripollès i Vall de Ribes i el
seu nom (que la gent dissimila en *kómto l'arnáu*), no
s'ha pronunciat mai altrament que amb *ó*.

Aquest és dels mots que en el conjunt de les llen-
gües romàniques tancaren la *ö* davant nasal, almenys
en la major part del territori: it. *conte*, cast. *conde*
(solament amb caràcter molt minoritari existí *cuende*
en castellà medieval: *MzPi.*, *Orig.*, 320).

DERIV.: *Comtessa* f. [1062 i docs. més tardans en
Bast.-Bass., col. 566] i en diversos documents rossello-
nesos en català pur, anteriors al S. xiv en Alart,
InuLC; «per la gràcia de Déu, *comtessa* d'Urgell»,
mj. S. XIII (Pujol, *Docs. Vulgar*, 33). Fora d'aquest
cas, on no en tenim proves, perquè la intimitat de la
relació entre *comte* i el nom de la seva muller s'hi
hauria oposat, l'evolució fonètica dels altres derivats
³⁵ fou divergent pel que fa a la *-r-*: en posició pretònica
(no tan dèbil com la d'una vocal medial d'esdrúixol)
la vocal *-r-* es conservà un poc més llargament, do-
nant temps a la *-r-* de sonoritzar-se, i per bé que so-
vint la influència de *comte* féu que s'hi propagués
més o menys la *t* del primitiu, tots els derivats pre-
sents formes amb *-d-*.

Eloquent prova n'és, més que més, el cas de *com-*
tat [Llull, *Desclot*], derivació en la qual sovint s'opo-
sa *comdat* a *comte* en la mateixa font i a pocs mots
de distància: *comte* però *comdat* (bis) en *Desclot*,
comte sempre però sovint *comdat* en els docs. ross.
aplegats en l'*InuLC* d'Alart (allí *comte* unànime una
vintena de vegades però *comdat* 1345, 1346, 1368,
1375);³ «pledeyar deven los *comtes* ab los *vezcomtes*,
e-ls *comdors* ab los varvassors e altres cavallers, là on
él manarà dins son *comdat*», *Usatges* (*NCL.*, 64); «e-l
dit *comdat* --- si tot lo *Comte* ---» (seguit d'altres tres
exs. de *comdat*) en doc. de 1280 (CaCandi, *MiscHi-*
Cat. II, 38), «quina cosa és ésser *comte*, sinó que dó
compte de quants estan en son *comdat*», StVicentF
(*Serm.* II, 238.8). Més casos encara de *comdat* trobem
en Llull, en el *Llibre d'Amic e Amat*, 177 (*BDCL*
ix, 125) i en *Blanq.* (*NCL* III, 51.3); en un doc. reial
de c. 1390 (*BABL* x, 147); Eiximenis, *Terç* (*NCL* vi,
42); StVicentF (*Serm.* I, 111.26); «lo Governador de